

Quantitative Analysis of the Spatial Pattern of Urban Happiness and Socio-Economic Determinants: A Multi-Method Analysis in Khorramabad

1. Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: (Times New Roman 9). abcdef@ut.ac.ir (Email Times New Roman 9 Blue)
2. Corresponding author, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: abcdef@ut.ac.ir
3. Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: abcdef@ut.ac.ir

Article Info	ABSTRACT
Article type: (Times New Roman 9 Bold)	Objective: This study, adopting an analytical-explanatory approach, aims to analyze the spatial pattern of urban happiness in Khorramabad and to explain the role of socio-economic determinants in its distribution.
Research Article	Methodology: The statistical population of the study consists of 400 residents of Khorramabad who were selected using a simplified stratified random sampling method. The sample size in each of the nine urban districts was determined and allocated proportionally to their population weight in order to maintain sampling validity. Data analysis was conducted using AMOS, SPSS, and GIS software.
(Times New Roman 9)	Results: The results of the one-way analysis of variance indicated significant differences in happiness indicators among the nine districts of Khorramabad, reflecting spatial inequality in access to the components of a happy urban life. Furthermore, the results of structural equation modeling revealed a positive and significant relationship between happiness and the dimensions of socio-economic status. Among these dimensions, income has the greatest effect on happiness with a coefficient of 0.48, followed by employment with a coefficient of 0.43 and education with a coefficient of 0.40. Accordingly, economic stability, job security, and educational capital are considered among the key pillars of urban happiness. Spatial analysis of the nine districts also showed considerable differences in the level of social happiness indicators; the districts of Shirkhargah, Qaziabad-Kioo, and East Goldasht fall into the highly advantaged category, the districts of Hoseynabad and Naser Khosrow fall into the advantaged category, and the districts of 107-Hectare, Meydan-e Tir, and Azadegan fall into the disadvantaged category.
Article history:	Conclusion: Overall, the findings indicate that urban happiness in Khorramabad follows an unequal spatial pattern, and the socio-economic status of citizens plays a decisive role in shaping this distribution. Therefore, reducing economic inequalities and improving equitable access to urban services can contribute to enhancing urban happiness and achieving spatial justice.
Received 20 October 2023	
Received in revised form 20 December 2023	
Accepted 6 January 2024	
Available online 25 March 2024	
(Times New Roman 9)	
Keywords:	
<i>Happy city,</i>	
<i>Khorramabad city,</i>	
<i>spatial pattern,</i>	
<i>socio-economic status,</i>	
<i>spatial inequality,</i>	
Provide three to five keywords (words, phrases, or acronyms) describing the most important aspects of the content. Write the keywords in lowercase (but capitalize proper nouns), separated by commas. The keywords can be listed in any order.	
(Times New Roman 9)	

Cite this article: Last Name, Initial., Last Name, Initial., & Last Name, Initial. (2024). Title of paper in lower case letters (except for initial letter of first word, initial of first word after a colon, and proper nouns). *Academic Librarianship and Information Research*, 58 (X), 1-20. <http://doi.org/00000000000000000000>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran.

DOI: <http://doi.org/00000000000000000000000000>

مقاله
پذیرش
شده

۳. گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: abcdef@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله

(B Mitra 11)

مقاله پژوهشی، مقاله مروری،

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۲۰

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۷/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۲۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۷/۲۸

کلیدواژه‌ها:

الگوی فضایی،

پایگاه اجتماعی-اقتصادی،

ثبادی شهری،

شہر خرم آباد،

نتیجه گیری: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که شادی شهری در خرم‌آباد از الگوی فضایی نابرابری پیروی می‌کند و پایگاه اجتماعی- اقتصادی شهروندان نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری این توزیع دارد؛ بنابراین، کاهش نابرابری‌های اقتصادی و بهبود دسترسی به عادلانه به خدمات شهری می‌تواند به ارتقای شادی شهری و تحقق عدالت فضایی کمک کند.

استناد: نام خانوادگی، نام؛ نام خانوادگی، نام؛ و نام خانوادگی، نام (۱۴۰۳). عنوان: مقاله. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه، ۵۸ (۳)، ۲۰-۱.

<http://doi.org/00000000000000000000000000000000>

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه تهران.

مقدمه

بیش از نیمی از جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کنند و امروزه اهمیت سرمایه‌گذاری در ارتقای کیفیت فضاها برای افزایش شادی و نشاط اجتماعی بیش از پیش آشکار شده است (Tonne et al., 2021; United Nations World)

(Urbanization Prospects, 2019). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که ویژگی‌های محیط شهری بر سلامت ساکنان (Sadeghpoor et al., 2024)، سلامت روان (Hematian & Ranjbar, 2022) و حالات عاطفی آنان تأثیر می‌گذارد (Benabbou & Lee., 2019). از این‌رو، سیاست‌گذاران و طراحان شهری باید شهرهایی با کیفیت زندگی بالا طراحی کنند که احساسات مثبت و شادی شهروندان را تقویت کند (Weijs-Perrée et al. 2020). در این چارچوب، کیفیت محیط شهری با مفاهیمی مانند کیفیت مکان، زندگی پایدار و رفاه شهری پیوند دارد و زمینه‌ای برای تجربه رضایت، آسایش، تعلق، امنیت و شادی فراهم می‌کند (Grabowska et al., 2021; Veenhoven, 2021). همچنین شادی شهری می‌تواند به‌عنوان شاخصی کمی از میزان رضایت کلی و کیفیت زندگی شهروندان در یک محله یا شهر، در نظر گرفته شود (Battistoni et al. 2023). در نتیجه، مفهوم شهر شاد به رویکردی کلیدی در مدیریت و طراحی شهری بدل شده که با تمرکز بر بهبود فضاها، روابط اجتماعی و دسترسی به فرصت‌ها، رفاه شهروندان را افزایش می‌دهد (Azzopardi-Muscat et al., 2020; Mueller et al., 2020)؛ و در سال‌های اخیر با پررنگ‌تر شدن اهمیت شادی در جوامع، توجه پژوهشگران به عوامل مؤثر بر آن و ارتباطش با محیط شهری افزایش یافته است (Toger et al., 2021). این توجه فزاینده از آن جهت اهمیت دارد که شادی علاوه بر نشان‌دادن کیفیت زندگی، به بهبود سلامت جسمی و روانی و تقویت پویایی اجتماعی، انسجام شهری و سرمایه اجتماعی کمک می‌کند (Toger et al., 2021). از این منظر، شهر شاد شهری است که بتواند فراتر از تأمین نیازهای اولیه، زمینه تجربه احساسات مثبت و رضایت پایدار را فراهم سازد (Kim & Koh, 2022; Yuan et al., 2018)؛ و دولت‌ها می‌کوشند از طریق بهبود خدمات بهداشتی و درمانی، ارتقای کیفیت آموزش، حفاظت از محیط‌زیست، کاهش نابرابری‌های درآمدی و توسعه فرصت‌های برابر، سطح شادی و رضایت عمومی را افزایش دهند (Zhou et al., 2023; Zuo et al., 2023). این عوامل، به ویژه در بستر زندگی شهری، نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌دهی به کیفیت زندگی، احساس خوشبختی و ادراک شهروندان از مطلوبیت محیط سکونت خود دارند (Zhu, 2024). از این رو، شادی شهری پدیده‌ای چندبعدی است که تحت تأثیر مجموعه‌ای از شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، امنیتی، کالبدی و زیرساختی قرار دارد (Cueto & Jambrino-maldonado, 2024)؛ زیرا این شاخص‌ها می‌توانند به رونق اقتصادی، کیفیت تعاملات اجتماعی، امنیت و بهبود کیفیت زندگی در جوامع شهری کمک کنند (Crotty, 2020; Ruiz Rodríguez et al., 2023). اما پژوهش‌ها نشان می‌دهند که در کشورهای در حال توسعه، شهرنشینی سریع با بهبود فرهنگ شهروندی و ظرفیت‌های اجتماعی همراه نبوده و این امر، به همراه فشارهای ناشی از تراکم و کمبود خدمات، منجر به کاهش کیفیت زندگی و شادی شهروندان شده است (Yang et al., 2023).

در این راستا باید گفت که شهر خرم‌آباد با نابرابری‌های اجتماعی-اقتصادی، ضعف زیرساخت‌ها و توزیع نامتوازن خدمات روبه‌روست که به شکل‌گیری الگوی فضایی نابرابر شادی اجتماعی انجامیده است. از آنجا که شادی اجتماعی پدیده‌ای چندبعدی و متأثر از عوامل اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، کالبدی-فضایی، زیست‌محیطی و امنیتی است، سنجش شاخص‌های شهر شاد و تحلیل توزیع فضایی آن در نواحی مختلف شهر می‌تواند این نابرابری‌ها و رابطه میان پایگاه اجتماعی-اقتصادی و احساس شادی اجتماعی را روشن سازد. بر همین اساس، فرضیه‌های زیر برای تحلیل عوامل مؤثر بر تحقق شهر شاد در خرم‌آباد تدوین شده‌اند.

- میان شاخص‌های شهر شاد و مؤلفه‌های پایگاه اجتماعی-اقتصادی (درآمد، اشتغال و تحصیلات) رابطه‌ای معنادار برقرار است.
- بین نواحی مختلف شهر خرم‌آباد از نظر برخورداری از شاخص‌های شهر شاد، تفاوت معنادار و نظام‌مندی وجود دارد.
- سطح شادی اجتماعی ساکنان خرم‌آباد با جایگاه اقتصادی-اجتماعی نواحی (فروبرخوردار تا فرابرخوردار) همبستگی مستقیم و معناداری دارد.

پیشینه نظری

این پژوهش با استناد به مبانی نظری مستخرج از پیشینه، به تحلیل الگوی فضایی و پهنه‌بندی شادی در خرم‌آباد با تأکید بر نقش پایگاه اجتماعی-اقتصادی می‌پردازد. پاتیناسارانی (۲۰۲۴) نشان داد جنسیت، تحصیلات، درآمد و تأهل بر شادی و رضایت از

زندگی در کشورهای شرق آسیا اثر دارند، اما الگوی این تأثیر در هر کشور متفاوت است. کار و چاترجی^۱ (۲۰۲۴) تبیین کردند که ناامنی و دوری از فضاهای باز، شادی را کاهش و سکونت در بافت‌های پرتراکم به واسطه تقویت زیست جمعی، آن را افزایش می‌دهد. سماواتی و ونهون^۲ (۲۰۲۴)، اثبات کردند که دسترسی به فضاهای سبز و رضایت از کیفیت محیط شهری شادکامی را افزایش می‌دهد، در حالی که نزدیکی به فروشگاه‌ها، حمل‌ونقل عمومی و مرکز شهر با سطوح پایین‌تر شادکامی همراه است. ساچادی و همکاران (۲۰۲۴) نشان دادند شادی در هند دارای ابعاد فردی، جمعی، معنوی و اخلاقی است و مدل سه‌عاملی موفقیت فردی، روابط بین فردی و دینداری در تبیین آن نقش دارد. منتظری و همکاران (۲۰۲۵) نشان دادند سن، تحصیلات، اشتغال و درآمد با شادی جوانان ایرانی رابطه معنادار دارند، در حالی که بیکاری و درآمد پایین از عوامل کاهش شادی‌اند. لین و همکاران (۲۰۲۶) دریافتند زنان شادتر از مردان‌اند و تحصیلات بالاتر و روابط اجتماعی بهتر با افزایش شادی همراه است، در حالی که شب‌زنده‌داری با کاهش شادی و افزایش مسائل مرتبط با افسردگی و طلاق ارتباط دارد. اوکولیچ-کوزارین و همکاران (۲۰۲۶) آشکار ساختند سکونت در شهرهای بزرگ با «جریمه شادی شهری» همراه است؛ به‌گونه‌ای که سطح شادی در شهرهای بالای ۵۰۰ هزار نفر کمتر از مناطق روستایی گزارش شده است. ژنگ و همکاران (۲۰۲۶) فهمیدند که کارکرد شبانه و دسترس‌پذیری فضاهای سبز شهری از عوامل مهم افزایش شادی ذهنی ساکنان است و بهبود کیفیت شبانه و دسترسی به این فضاها می‌تواند شادی و بهزیستی شهری را تقویت کند. گویندی و همکاران (۲۰۲۶) مشخص کردند نشان دادند که عوامل مؤثر بر شادی وابسته به سطح توسعه کشورهاست؛ به‌طوری که در کشورهای پردرآمد، تولید ناخالص داخلی سرانه و کنترل فساد مؤثرترند، اما در کشورهای کم‌درآمد، زیرساخت و کیفیت حکمرانی نقش اصلی دارند.

شادی و بهزیستی: از مفاهیم تا محرک‌ها

شادی، ارزیابی شناختی و عاطفی از کیفیت زندگی است که شامل رضایت از زندگی و تعادل هیجانات مثبت و منفی می‌شود. (Arata et al., 2025) این مفهوم، حالتی روان‌شناختی با کیفیتی مثبت دارد و در ادراک ذهنی و تجربه درونی فرد ریشه می‌گیرد (Haybron, 2020; Höffken, 2025). فیشر (۲۰۱۰) شادی را در سه بعد عاطفی (احساس سرور)، معناگرایانه (هدفمندی) و ارزیابانه (رضایت از زندگی) تعریف می‌کند که همبستگی مثبت و معناداری با هم دارند (Steptoe, 2019). در ادبیات پژوهش نیز «رضایت از زندگی» و «سطح شادی» از رایج‌ترین شاخص‌های سنجش این مفهوم به شمار می‌روند (Helliwell et al., 2023; Perez-Truglia, 2020). با وجود تمایز مفهومی، شادی یکی از مؤلفه‌های اساسی بهزیستی محسوب می‌شود؛ زیرا شادی بیشتر به حالات روانی مطلوب اشاره دارد، در حالی که بهزیستی شامل کیفیت کلی زندگی است (Novak & Kiknadze, 2024; Haybron, 2020). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که عوامل مؤثر بر شادی را می‌توان در سه سطح فردی، کلان و محیطی بررسی کرد. در سطح فردی، عواملی مانند سن (Blanchflower, 2021)، سلامت (Bieda et al., 2019)، جنسیت (Blanchflower & Bryson, 2024)، ظاهر (Karraker et al., 2017)، اشتغال (Guerci et al., 2022)، درآمد (Knight & Gunatilaka, 2022) و فعالیت بدنی (Liu & Zhong, 2023) بر شادی اثر می‌گذارند. همچنین، در سطح کلان، توسعه اقتصادی و تحولات فناورانه (Kang & Kim, 2022; Somarriba Arechavala et al., 2022) و در سطح محیطی، عواملی مانند آلودگی هوا و آلودگی صوتی از مهم‌ترین پیش‌بین‌های شادی در جوامع معاصر محسوب می‌شوند (Li & Zhou, 2020; Xu et al., 2022).

شهر به مثابه زیست جهان شادی

¹ - Khare & Chatterjee

² - Samavati & Veenhoven

³ - Suchday et al

⁴ - Montazeri

⁵ - Lin et al

⁴ - Okulicz-Kozaryn

⁷ - Zheng et al

⁸ - Gevindhi

در سال‌های اخیر، ادبیات پژوهش بر مداخله‌های هدفمند و ارتقای کیفیت فضاهای شهری برای بهبود سلامت و کیفیت زندگی شهروندان تأکید دارد (Lotfi et al., 2020). این رویکرد از آن‌جا اهمیت دارد که شهر از تعامل محیط ساخته‌شده و طبیعی شکل گرفته که هر دو بر رفاه، نشاط و بهزیستی ساکنان تأثیرگذارند (Lotfi et al., 2020). از این منظر، شادی شهری حاصل رابطه انسان با فضای شهری است (Enssle & Kabisch, 2020). بر همین اساس، گسترش عادلانه و دسترسی آسان به فضاهای سبز در مقیاس‌های مختلف شهری، یک توصیه مهم برای افزایش شادی است (Kwon et al., 2021). همچنین گزارش‌های سازمان بهداشت جهانی نشان می‌دهد حضور و تحرک در محیط‌های طبیعی به کاهش غم، اضطراب و افسردگی و بهبود سلامت روان کمک می‌کند (Kakkar, 2022). همچنین بر اساس شواهد ارتباط منظم با طبیعت، چه از طریق مواجهه روزمره و چه فعالیت‌های تفریحی، با افزایش شادی و بهزیستی همراه است (Mintz et al., 2021; Syamili et al., 2023). از این‌رو، پارک‌های شهری، به عنوان نزدیک‌ترین تجربه طبیعت در شهر، با ارائه فرصت‌های تفریحی و تقویت سلامت و انسجام اجتماعی، به بهبود تمرکز و عملکرد تحصیلی و کاری کمک می‌کنند (Lai & Deal, 2023). همچنین فضاهای مصنوعی شهری مانند مراکز خرید، بازارچه‌ها و پیاده‌راه‌ها با تقویت تعاملات روزمره و بهبود ادراک از فضا، به افزایش نشاط و سرزندگی اجتماعی کمک می‌کنند (A'silroğlu & Çay, 2020). در نهایت شواهد جهانی نشان می‌دهد فضاهای عابرپیاده‌محور با ارتقای محیط و تعاملات اجتماعی، شادی پایدار را تقویت می‌کنند (Thondoo et al., 2021; AŞILIOĞLU et al., 2025).

رویکردهای فلسفی به شادی

مکتب اسلام

شادی در اسلام، ترکیبی از ابعاد دنیوی و معنوی است که به سعادت حقیقی در پیوند با خداوند و تعالی در حیات اخروی منجر می‌شود (Wiliasih et al. 2024). در فلسفه اسلامی، خوشبختی از طریق تفکر عقلانی و هماهنگی اعمال با هدایت الهی حاصل شده و به اتصال با خداوند منجر می‌شود (Setyariza et al., 2024). این مفهوم با ارزش‌های دینی و ماهیت جمع‌گرایانه گره خورده، به طوری که شادی فردی با منافع جمعی همبستگی دارد (Pavlova, 2022) و غلبه بر چالش‌ها با پذیرش، رضایت از زندگی را به همراه دارد (Elfida et al., 2022). قرآن کریم بر جستجوی خوشبختی در آخرت تأکید دارد و زندگی دنیا را مقدمه‌ای برای آن معرفی می‌کند (Dastmalchian, 2022). در نهایت، اسلام، تعادل میان دنیا و آخرت را برای زندگی مطلوب ضروری می‌داند.

مکتب یونان

فیلسوفان یونانی شادی را پیوند میان سه مؤلفه آزادی در انتخاب، غنای دانش و ریست فضیلت‌مندانه تبیین می‌کردند (Gavin & Mason, 2004). سقراط و افلاطون، شادی را به تعالی اخلاقی و عقلانی مرتبط می‌دانند. سقراط بر فضیلت و یکپارچگی درونی و سعادت حقیقی حاصل از برتری اخلاقی و خودشناسی عمیق تأکید دارد (Jones, 2010). او همچنین خودآگاهی و تأمل فلسفی را راهی برای شناخت خوشبختی واقعی می‌داند (Archie, 2015). در مقابل، افلاطون شادی را در پیوند با دانش، نیکی و شناخت خیر تعریف می‌کند و عقل را ابزار اصلی رسیدن به این غایت می‌شمارد (Al-Mesilini, 2024). از نظر او، خوشبختی واقعی از شناخت حقیقت و پرورش عقلانیت حاصل می‌شود (Xu, 2025). در نتیجه، سقراط و افلاطون، علیرغم تأکید متفاوت بر فضیلت یا دانش، بر این باورند که رشد اخلاقی و فکری، اساس اصلی شادی و رضایت از زندگی را تشکیل می‌دهد (Sihvola, 2008).

مکتب چین (کنفوسیوس، بودیسم، تائوئیسم)

بر اساس دیدگاه کنفوسیوس^۱، دانش به فضیلت و شادی می‌انجامد و حکومت بر شادی جامعه تأثیرگذار است (Zhou, 2022). کنفوسیوس شادی را حاصل یکپارچگی اخلاقی و هماهنگی اجتماعی می‌داند و بر مشارکت فعال در جامعه به‌جای فردگرایی تأکید می‌کند (Luo, 2019). در مقابل، لائوتسه^۲ شادی را در هماهنگی با طبیعت، درون‌نگری و ساده‌زیستی می‌بیند و آرامش درونی و

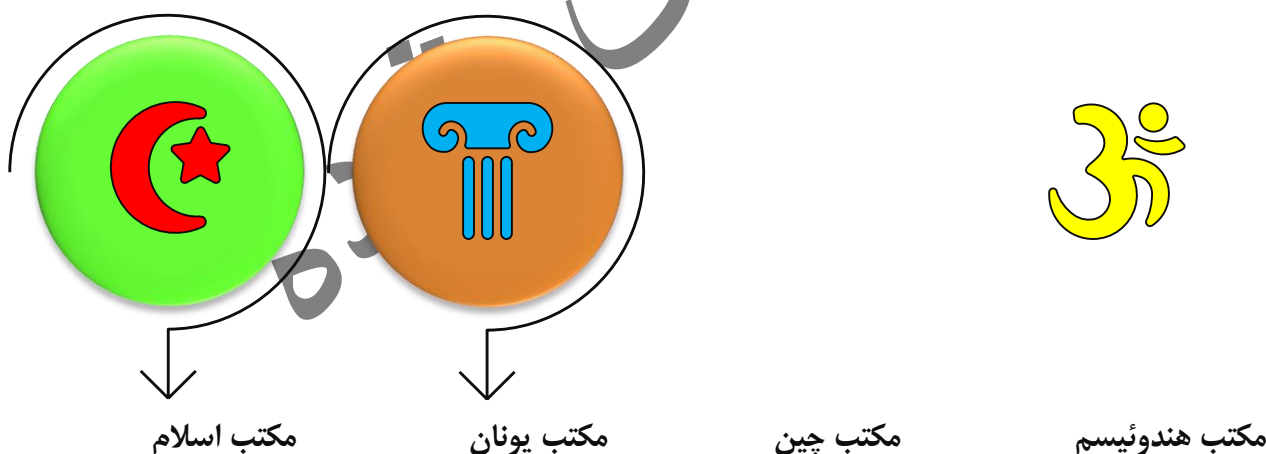
^۱ - Confucius

^۲ - Lao Tzu

پیروی از مسیر طبیعی زندگی (تائو) را بر دستاوردهای مادی مقدم می‌داند (Sadretudinova, 2022; Nefrindo & Koli, 2023). از سوی دیگر، بودا گوتاما نیز با تأکید بر پیوستگی رویدادهای زندگی و مفاهیم بنیادین کارما، سامسارا و نیروانا،^۴ بر این باور است که شادی واقعی از طریق مراقبه، وضوح ذهنی و رهایی از چهل حاصل می‌شود (Ricard, 2014).

مکتب هندوئیسم^۵

در هندوئیسم، شادی مفهومی چندبعدی است که در کنار لذت مادی، سعادت متعالی حاصل از حقیقت، خودکاوی و شفقت را غایت زندگی می‌داند (Sugirtharajah, 2022). شادی در این سنت، فراتر از لذت‌های گذرا، با خودشناسی و دستیابی به سعادت مطلق مرتبط است (Positive Psychology & Hinduism, 2022). همچنین کارما یا عمل بی‌دلبستگی و مدیتیشن، از مهم‌ترین راه‌های تقویت رفاه و شکوفایی انسان به شمار می‌روند (Positive Psychology & Hinduism, 2022). هندوئیسم شادی را فرایندی پویا می‌داند که از طریق خودتنظیمی، انصراف و همزیستی هماهنگ، انسان را از وابستگی‌های مادی فراتر می‌برد (Misra et al., 2024). در این مکتب، شادی، رضایت و آرامش ذهنی است که با رهایی معنوی (موکشا) حاصل می‌شود و مدیتیشن با افزایش خودآگاهی، ابزاری کلیدی برای رفاه معنوی و شادی ناخالص ملی است (Singh, 2012; Vinh, 2023). شکل (۱) نشان می‌دهد مفهوم شادی در سیر تاریخی مکاتب فکری از برداشت‌های معنوی و طبیعی آغاز شده و در نهایت در اندیشه اسلامی به مفهوم سعادت حقیقی پیوند خورده است.

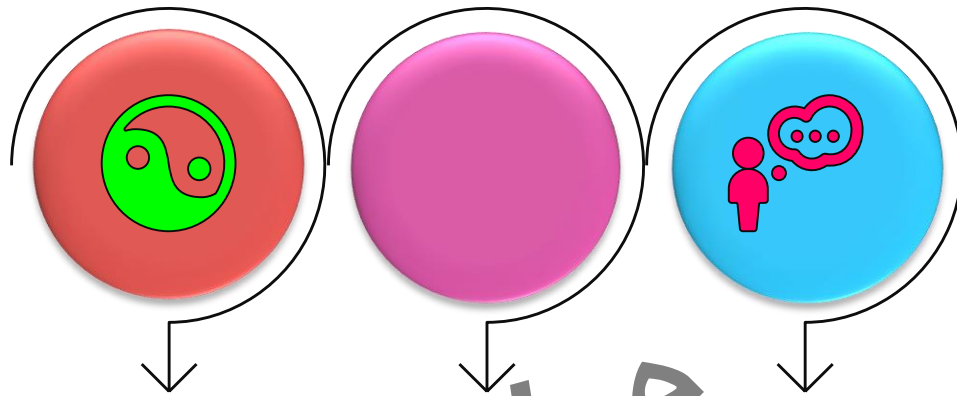
بر اهمیت ایمان و تسلیم
Buddha Gautama

² - Karma

³ - Samsara

⁴ - Nirvana

⁵ - Hinduism

مکاتب فلسفی و آیینی

شادی را از طریق کارما
و رشد معنوی جستجو می‌کند

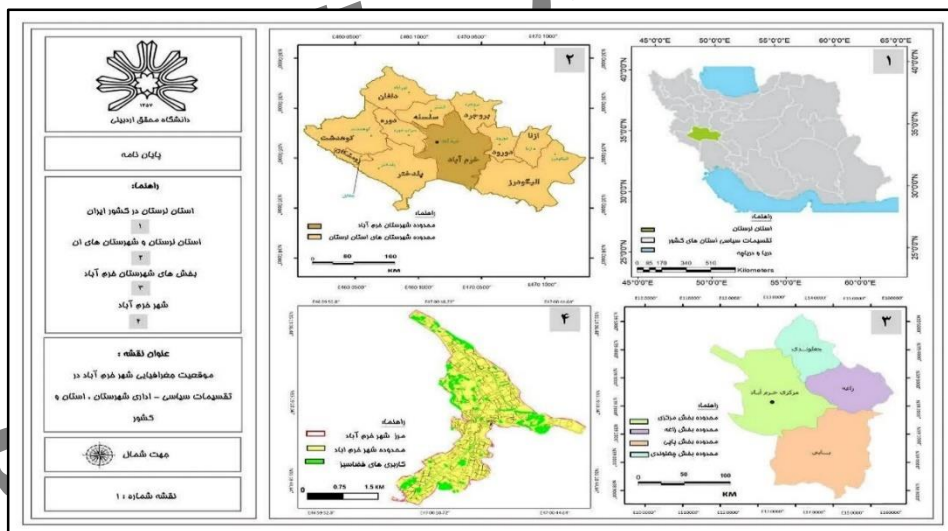
شادی را از طریق خرد و تعادل در زندگی برای دستیابی به شادی تأکید دارد

بر ترویج هماهنگی و تعادل با طبیعت برای یک زندگی شاد تأکید دارد

شکل ۱. نظریه‌های مرتبط با مفهوم شادی (منبع: نویسندگان).

محدوده مورد مطالعه

خرم‌آباد، مرکز سیاسی- اداری استان لرستان (شکل ۲) با جمعیتی بالغ بر ۳۷۳ هزار نفر و موقعیتی راهبردی در زاگرس میانی، نیازمند تحقق الگوی شهر شاد از طریق بهره‌گیری از ظرفیت‌های اکولوژیک و فرهنگی است. از آنجا که توزیع فضایی کیفیت زندگی با پایگاه اجتماعی-اقتصادی شهروندان پیوندی مستقیم دارد، اصلاح ساختار فضایی شهر بر پایه اصول انسان‌محور، شرطی اساسی برای ارتقای شادکامی، تاب‌آوری جمعی و دستیابی به توسعه پایدار شهری محسوب می‌شود.

شکل ۲. موقعیت جغرافیایی شهر خرم‌آباد (منبع: نویسندگان).

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر ماهیت توصیفی- تحلیلی و از حیث هدف کاربردی است و با رویکردی نظام‌مند به تبیین رابطه میان شاخص‌های اجتماعی- اقتصادی و الگوهای ادراک‌شده شادی شهری با هدف ارتقای کیفیت زندگی و تقویت شادی اجتماعی شهروندان خرم‌آباد می‌پردازد. گردآوری داده‌ها با پرسشنامه محقق‌ساخته و رویکرد پیمایشی انجام شد و با توجه به ماهیت کمی داده‌ها، پژوهش در چارچوب تحقیقات کمی مبتنی بر آزمون فرضیه قرار می‌گیرد. همچنین مبانی نظری و پیشینه پژوهش از طریق

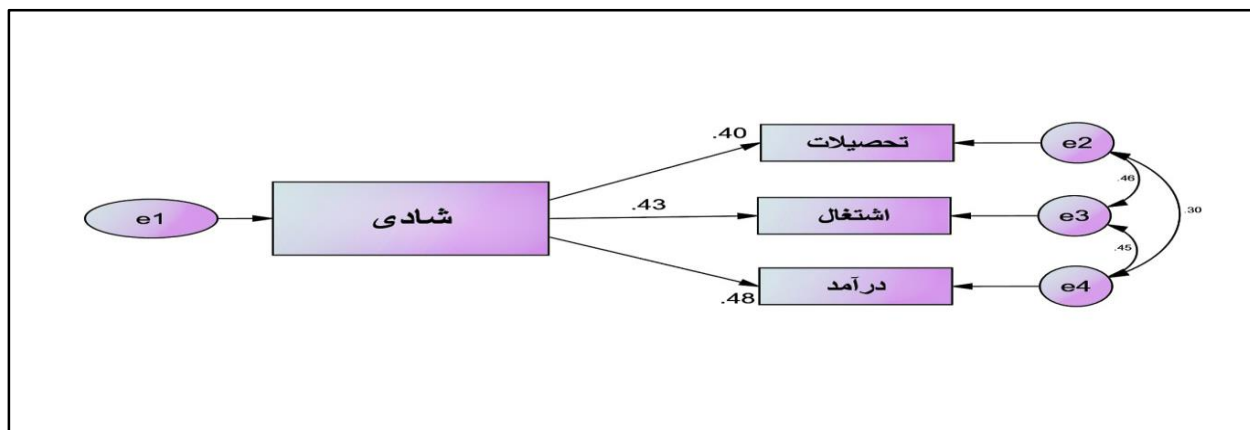
مطالعات کتابخانه‌ای و منابع معتبر جمع‌آوری شد. به منظور دستیابی به ادبیات جامع موضوع، جست‌وجویی هدفمند در پایگاه‌های علمی معتبر (Science Direct, Springer, Taylor & Francis Online, Sage, Wiley, MDPI, SID, Ohio LINK, Google Scholar) انجام شد و در این فرایند کلیدواژگان لاتین مرتبط با شادی (Happy City, Social Happiness,) مورد استفاده قرار گرفت. جامعه آماری این پژوهش، ساکنان نواحی نه‌گانه شهر خرم‌آباد هستند. حجم نمونه با استفاده از نرم‌افزار Sample Power و با هدف سنجش توان آزمون تعیین گردید. تعداد ۴۰۰ پرسشنامه بر اساس پراکندگی جمعیتی مناطق مختلف شهر توزیع شد تا بازنمایی دقیقی از ترکیب اجتماعی- فضایی جامعه و پوشش متوازن ساختار جمعیتی حاصل شود. در مرحله تحلیل یافته‌ها، داده‌های گردآوری‌شده ابتدا از طریق نرم‌افزار SPSS 26 پالایش و کدگذاری گردید. جهت واکاوی تفاوت‌های معنادار میان گروه‌های اجتماعی- اقتصادی از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه (ANOVA) و آزمون تعقیبی توکی (Tukey) بهره گرفته شد. در ادامه، به منظور آزمون فرضیات ساختاری و سنجش برازش مدل مفهومی پژوهش، از نرم‌افزار AMOS استفاده به عمل آمد. علاوه بر این، برای تشریح و تبیین ابعاد فضایی شادی اجتماعی در نواحی نه‌گانه خرم‌آباد، پس از ترکیب گویه‌ها و محاسبه شاخص برخورداری هر ناحیه به روش میانگین‌گیری مستقیم، طیف سه سطحی کم برخوردار، برخوردار و فرا برخوردار به‌عنوان چارچوب مفهومی طبقه‌بندی برگزیده شد. انتخاب این طیف از آن روست که سطح‌بندی با تعداد طبقات بیشتر (چهار یا پنج سطح)، ضمن ایجاد تمایزهای ظریف‌تر، پیچیدگی تفسیری را افزایش داده و امکان تشخیص الگوهای پایدار فضایی و معنادار آماری را کاهش می‌دهد؛ در مقابل، طیف سه سطحی با حفظ سادگی و کارایی تفسیری، خوانایی لازم را برای شناسایی قطب‌های متضاد محرومیت و مزیت فراهم می‌آورد و درعین حال امکان جایگذاری نواحی میانی را نیز میسر می‌سازد. همچنین پهنه‌بندی فضایی این سطوح با استفاده از نرم‌افزار ArcGIS 10.8 انجام شد. این طبقه‌بندی برای شناسایی نابرابری‌های فضایی، تبیین تفاوت‌های میان نواحی و اولویت‌بندی مداخلات توسعه‌ای به کار گرفته شد. جدول ۱ فرایند توزیع پرسشنامه‌ها را نشان می‌دهد. جدول ۱. توزیع پرسشنامه با توجه به جمعیت ناحیه در شهر خرم‌آباد

نام ناحیه	جمعیت در سال ۱۳۹۵	تعداد توزیع پرسشنامه (فراوانی)	درصد
۱۰۷ هکتاری	۲۶۱۳۹	۵۸	۱۴/۶۲
آزادگان	۱۷۲۷۱	۳۹	۹/۶۶
کیو	۱۶۵۹۲	۳۶	۹/۲۸
میدان تیر	۱۹۷۰۸	۴۴	۱۱/۰۲
ناصرخسرو	۱۵۵۸۶	۳۵	۸/۷۱
شیرخوارگاه	۱۳۸۹۵	۳۱	۷/۷۷
حسین‌آباد	۲۹۸۶۷	۶۷	۱۶/۷۰
گلدشت شرقی	۲۱۷۸۵	۴۹	۱۲/۱۸
قاضی‌آباد	۱۷۹۳۰	۴۰	۱۰/۰۲
تعداد کل پرسش‌نامه‌ها		۴۰۰	۱۰۰

بحث و یافته‌ها

فرضیه اول پژوهش: میان شاخص‌های شهر شاد و مؤلفه‌های پایگاه اجتماعی- اقتصادی (درآمد، اشتغال و تحصیلات) رابطه‌ای معنادار برقرار است.

به منظور آزمون فرضیه نخست پژوهش که بر وجود رابطه‌ای معنادار میان شاخص‌های شهر شاد و مؤلفه‌های پایگاه اجتماعی-اقتصادی (شامل درآمد، اشتغال و تحصیلات) تأکید دارد، از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری شکل (۴) بهره گرفته شده است. این رویکرد آماری، پیچیده‌ترین روش تحلیل چندمتغیره است که امکان واکاوی نظام‌مند هم‌زمان روابط هم‌بستگی و علی میان متغیرهای مکنون و مشاهده‌پذیر را فراهم می‌کند.

شکل ۴. مدل ساختاری رابطه شادی و پایگاه اجتماعی و اقتصادی (منبع: نویسندگان).

تحلیل یافته‌های حاصل از مدل ترسیم‌شده نشان می‌دهد که پیوندی استوار و معنادار میان متغیر مکنون «شادی» و شاخص‌های سه‌گانه پایگاه اجتماعی-اقتصادی برقرار است. در این میان، مؤلفه درآمد با ضریب مسیر ۰/۴۸، بیشترین سهم را در تبیین این رابطه ایفا نموده است؛ این یافته گویای آن است که در ساختار زیست‌شهری، ثبات مادی و توانمندی اقتصادی، بنیادی‌ترین مجرای تجلی اثرات شهر شاد بر زیست شهروندان محسوب می‌شود. در مرتبه بعدی، مؤلفه اشتغال با ضریب استاندارد ۰/۴۳ جای گرفته است که نشان‌دهنده پیوستگی عمیق میان پویایی شهری و پایداری جایگاه شغلی افراد است. همچنین، مؤلفه تحصیلات با ضریب ۰/۴۰، اگرچه نسبت به دو شاخص دیگر سهم کمتری را به خود اختصاص داده، اما همچنان به عنوان یک رکن اساسی در این منظومه ساختاری، پیوند معنادار خود را با شاخص‌های شادکامی حفظ کرده است.

نتایج جدول شماره (۲) نتایج نشان می‌دهد که مدل از اعتبار و برازش مطلوبی برخوردار است، زیرا تمامی مسیرها معنادار بوده و مقادیر C.R. بالاتر از ۱/۹۶ و P کمتر از ۰/۰۵ است.

جدول ۲. رگرسیون وزنی مدل پیش‌فرض

بار عاملی	P	C.R.	S.E.	Estimate	مسیر رابطه	پایگاه اجتماعی - اقتصادی
۰/۴۰	***	8.697	.128	1.117	شادی ← تحصیلات	شادی
۰/۴۳	***	9.395	.128	1.200	شادی ← اشتغال	
۰/۴۸	***	11.013	.132	1.450	شادی ← درآمد	

جدول ۳ نشان می‌دهد که مدل ساختاری از نظر شاخص‌های مطلق در وضعیت پذیرفتنی قرار دارد؛ به‌طوری که مقدار نسبت کای‌دو به درجه آزادی (۲/۵۶۳) و ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب (۱/۰۶۳) در محدوده استاندارد قرار گرفته و بیانگر برازش کلی مناسب مدل هستند. با این حال، شاخص‌های مقایسه‌ای و افزایشی نظیر شاخص برازش تطبیقی، افزایشی و نرمال‌شده که مقادیری بین ۰/۶۲۵ تا ۰/۷۹۲ را نشان می‌دهند، هنوز با حد مطلوب فاصله دارند. در مجموع، نتایج حاکی از آن است که هرچند چارچوب کلی مدل معتبر و قابل‌قبول است، اما برای رسیدن به یک برازش ایده‌آل، ظرفیت‌های بیشتری برای تقویت روابط میان متغیرها وجود دارد.

جدول ۳. ارزیابی برازش مدل ساختاری روابط بین ابعاد درآمد، اشتغال و تحصیلات با سازه شادی شهری

علائم اختصاری	CMIN/DF	RMSEA	CFI	IFI	RFI	NFI
مقادیر مدل ساختاری پژوهش	۲/۵۶۳	۰/۰۶۳	۰/۷۸۵	۰/۷۹۲	۰/۶۲۵	۰/۶۹۹
معیار پیشنهادی	کمتر از ۳	کمتر از ۸	بیشتر از ۹	بیشتر از ۹	بیشتر از ۹	بیشتر از ۹

فرضیه دوم: بین نواحی مختلف شهر خرم‌آباد از نظر برخورداری از شاخص‌های شهر شاد، تفاوت معنادار و نظام‌مندی وجود دارد. برای مقایسه شاخص شادی اجتماعی در نواحی ۹ گانه خرم‌آباد، از آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه استفاده شد. نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که سطح معناداری برای تمامی ابعاد کمتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین، بین نواحی مورد مطالعه از نظر شاخص‌های شادی اجتماعی تفاوت معنادار وجود دارد و فرض صفر رد می‌شود. این یافته بیانگر آن است که نواحی ۹ گانه شهر خرم‌آباد از نظر میزان برخورداری از مؤلفه‌های شهر شاد در وضعیت یکسانی قرار ندارند و الگوی توزیع این شاخص‌ها در سطح شهر ناهمگون است. همچنین، مقادیر آماره آزمون (F) نشان می‌دهد که شدت این تفاوت‌ها در همه ابعاد یکسان نیست؛ به‌گونه‌ای که ابعاد اقتصادی و زیست‌محیطی تفاوت بیشتری را میان نواحی نشان می‌دهند. این امر بیانگر آن است که بخشی از تفاوت‌های مشاهده‌شده در شادی اجتماعی را می‌توان در پیوند با شرایط متفاوت نواحی از نظر ویژگی‌های اجتماعی-اقتصادی، دسترسی به امکانات، کیفیت محیط زندگی و سطح برخورداری از فرصت‌های شهری تبیین کرد. در مجموع، نتایج این آزمون نشان می‌دهد که پراکنش شاخص‌های شادی اجتماعی در خرم‌آباد ماهیتی فضایی و نابرابر دارد و هر یک از نواحی برحسب شرایط ساختاری و زمینه‌ای خود، سطح متفاوتی از این شاخص‌ها را تجربه می‌کند. نتایج حاصل از آزمون تحلیل واریانس پژوهش در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. اختلاف میانگین نواحی مورد مطالعه از نظر شاخص‌های شادی اجتماعی

ANOVA (Analysis of variance)						
شاخص‌ها	دسته‌ها	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	ضریب معناداری
اجتماعی - فرهنگی	بین گروهی	۴۸/۱۷۰	۸	۶/۰۲۱	۱۶/۸۸۱	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۹۳/۴۶۴	۳۹۱	۰/۳۵۷		
	مجموع	۱۸۷/۶۳۳	۳۹۹			
کالبدی - فیزیکی	بین گروهی	۶۷/۲۶۶	۸	۸/۴۰۸	۳۰/۵۶۸	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۰۷/۵۳۳	۳۹۱	۰/۲۷۵		
	مجموع	۱۷۴/۸۱۹	۳۹۹			
زیست محیطی	بین گروهی	۲۶/۶۹۱	۸	۳/۳۳۶	۱۵/۷۴۳	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۸۲/۸۶۳	۳۹۱	۰/۲۱۲		
	مجموع	۱۰۹/۵۵۴	۳۹۹			
اقتصادی	بین گروهی	۲۷/۳۱۴	۸	۳/۴۱۴	۱۳/۵۴۰	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۹۸/۵۹۳	۳۹۱	۰/۲۵۲		
	مجموع	۱۲۵/۹۰۶	۳۹۹			
امنیت	بین گروهی	۹/۱۴۹	۸	۱/۱۴۴	۶/۸۹۰	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۶۴/۸۹۵	۳۹۱	۰/۱۶۶		
	مجموع	۷۴/۰۴۴	۳۹۹			

فرضیه سوم: سطح شادی اجتماعی ساکنان خرم‌آباد با جایگاه اقتصادی-اجتماعی نواحی (فروبرخوردار تا فرا برخوردار) همبستگی مستقیم و معناداری دارد.

آزمون ANOVA تفاوت معنادار میان نواحی خرم‌آباد از نظر شاخص‌های شادی اجتماعی را تأیید کرد و به‌منظور تعیین تفاوت‌های دوتایی از آزمون تعقیبی توکی بهره گرفته شد؛ همان‌طور که مشخص است نواحی ضعیف‌تر: نواحی ۱۰۷ هکتاری، میدان تیر، حسین‌آباد با میانگین‌های ۲/۴۷ الی ۲/۸۵ وضعیت نامطلوب‌تری از نظر شاخص‌های اجتماعی-فرهنگی دارند. این نتایج بیانگر سطح پایین‌تری از انسجام اجتماعی، مشارکت محلی و دسترسی به امکانات فرهنگی است. همان‌گونه که مشخص است نواحی با وضعیت متوسط: نواحی‌ای همچون آزادگان، ناصر خسرو و شیرخوارگاه در بازه میانگین حدود ۲/۸۷ تا ۲/۹۳ قرار دارند که نشان‌دهنده شرایط نیمه مطلوب هستند. نواحی برخوردار: گلدشت شرقی، قاضی آباد و میدان کیو می‌باشند که با میانگین‌های ۳/۱۶، ۳/۲۹ و ۳/۷۹ بالاترین رتبه را به خود اختصاص داده‌اند. این امر نشان‌دهنده وضعیت نسبتاً مناسب زیرساخت‌های فرهنگی و مواردی مانند

سرمایه اجتماعی و مشارکت اجتماعی نسبتاً بالای شهروندان است. همچنین تفسیر کلی جدول حاکی از آن است که تفاوت میان نواحی از نظر شاخص اجتماعی- فرهنگی کاملاً معنادار است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که شکاف فضایی- اجتماعی در سطح نواحی خرم‌آباد وجود دارد و این شکاف بر کیفیت زندگی و میزان احساس شادی شهروندان اثرگذار است. نتایج حاصل از آزمون تحلیل واریانس پژوهش در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. آزمون توکی (Tukey test) برای طبقه‌بندی شاخص اجتماعی- فرهنگی شهر شاد.

اجتماعی - فرهنگی							
معناداری در سطح $\alpha = 0.05$					تعداد توزیع پرسش‌نامه	کد ناحیه	نام ناحیه
۵	۴	۳	۲	۱			
				۲/۴۷۴۸	۵۸	۱۱	۱۰۷ هکتاری
			۲/۷۴۶۵	۲/۷۴۶۵	۴۴	۷	میدان تیر
		۲/۸۵۴۱	۲/۸۵۴۱	۲/۸۵۴۱	۶۸	۱۹	حسین‌آباد
		۲/۸۷۳۸	۲/۸۷۳۸	۲/۸۷۳۸	۳۹	۸	آزادگان
	۲/۹۳۸۵	۲/۹۳۸۵	۲/۹۳۸۵		۳۵	۱۵	ناصرخسرو
	۲/۹۴۵۴	۲/۹۴۵۴	۲/۹۴۵۴		۳۱	۶	شیرخوارگاه
	۳/۱۶۵۱	۳/۱۶۵۱			۴۸	۲۱	گلدشت شرقی
	۳/۲۹۰۱				۴۰	۱۸	قاضی‌آباد
۳/۷۹۳۱					۳۷	۱۲	میدان کیو
۱/۰۰۰	۱۵۱	/۲۹۴	/۸۴۲	/۰۵۹	Sig		

جدول (۶) نشان می‌دهد نواحی شهر خرم‌آباد از نظر شاخص‌های کالبدی- فیزیکی در سطح اطمینان ۹۵ درصد تفاوتی معنادار دارند و این امر حاکی از ناهمگونی فضایی و توزیع نامتوازن کیفیت محیطی در سطح شهر است. داده‌های جدول بر اساس توزیع پرسش‌نامه و تحلیل آماری در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\text{Sig} = 0.000$) تنظیم شده است. خروجی حاصل نشان می‌دهد که میزان برخورداری نواحی مختلف شهر خرم‌آباد از نظر شاخص‌های کالبدی- فیزیکی به‌طور معناداری متفاوت است. این امر بیانگر آن است که کیفیت نماگرهای کالبدی- فیزیکی شهر در میان نواحی مختلف به صورت یکنواخت توزیع نشده و نوعی ناهمگونی فضایی در بافت شهر قابل مشاهده است. بر اساس یافته‌ها، ناحیه ۱۰۷ هکتاری با میانگین امتیاز ۲/۲۱ دارای ضعیف‌ترین سطح می‌باشد که می‌تواند ناشی از فرسودگی بافت، ضعف زیرساختی و کمبود فضاهای عمومی مناسب باشد. همچنین نواحی‌ای مانند میدان تیر، حسین‌آباد، ناصرخسرو و شیرخوارگاه میانگین امتیاز بیش از (۲/۵۵) را کسب کرده‌اند که نشان‌دهنده کیفیت نسبی در زمینه زیرساخت‌های فیزیکی، شبکه دسترسی، بافت کالبدی و امکانات و خدمات عمومی شهری است. این وضعیت در ادبیات پژوهش نیز به‌عنوان یکی از عوامل ارتقای کیفیت زندگی و ایجاد بستری برای شهر شاد شناخته می‌شود در مقابل نواحی مانند گلدشت شرقی، قاضی‌آباد و میدان کیو با میانگین امتیاز (۳/۰۹۶۲، ۳/۲۸۸۵ و ۳/۷۶۹۲) بیشترین امتیاز ممکن از لحاظ شاخص‌های کالبدی محیطی را به خود اختصاص داده‌اند که نشان‌دهنده وضعیت نسبتاً مطلوب این نواحی از نظر شبکه حمل‌ونقل، مبلمان مناسب و سیستم‌های حرکت پیاده و ... است. در نهایت باید چنین اظهار نظر کرد که تفاوت‌های آشکار میان نواحی مختلف خرم‌آباد مؤید این نکته است که برنامه‌ریزی شهری نیازمند رویکردی متوازن و عدالت محور است؛ چراکه کیفیت فیزیکی فضا نه تنها بر زیباشناسی شهری، بلکه بر احساس رضایتمندی و شادی اجتماعی ساکنان محلی تأثیر مستقیم دارد. بر این اساس، توجه به بهبود شاخص‌های کالبدی در نواحی کم برخوردار می‌تواند گامی مؤثر در راستای ارتقای عدالت فضایی و تحقق شهری شاد و پایدار تلقی گردد.

جدول ۶. آزمون توکی (Tukey test) برای طبقه‌بندی شاخص کالبدی- فیزیکی شهر شاد.

شاخص کالبدی - فیزیکی							
معناداری در سطح $\alpha = 0.05$					تعداد توزیع پرسش‌نامه	کد ناحیه	نام ناحیه
۵	۴	۳	۲	۱			
				۲/۳۱۶۲	۵۸	۱۱	۱۰۷ هکتاری

آزادگان	۸	۳۹	۲/۵۹۱۷		
میدان تیر	۷	۴۴	۲/۸۵۸۴	۲/۸۵۸۴	
حسین آباد	۱۹	۶۸	۲/۸۲۸۸	۲/۸۲۸۸	
ناصر خسرو	۱۵	۳۵	۲/۷۹۶	۲/۷۹۶	
شیرخوارگاه	۶	۳۱	۲/۸۹۵۹	۲/۸۹۵۹	
گلدشت شرقی	۲۱	۴۸	۳/۰۹۶۲	۳/۰۹۶۲	
قاضی آباد	۱۸	۴۰	۳/۲۸۸۵		
میدان کیو	۱۲	۳۷			۳/۷۶۹۲
Sig			۱/۰۰۰	۱/۶۶	۱/۷۵۸

یافته‌ها جدول (۷) حاکی از تفاوت سطح برخورداری نواحی از این شاخص‌ها و وجود نوعی نابرابری فضایی در شهر است. نتایج نشان می‌دهد کیفیت زیست‌محیطی نواحی شهر خرم‌آباد از الگوی نابرابری فضایی و شکاف معناداری تبعیت می‌کند. نواحی ۱۰۷ هکتاری، آزادگان و حسین‌آباد (۲/۵۳ تا ۲/۷۷) در پایین‌ترین سطح قرار دارند؛ این امر نه صرفاً افت عددی شاخص، بلکه بازتاب انباشت کمبودها در زیرساخت‌های محیطی، فقدان یا توزیع نابرابر فضاهای سبز، ضعف نظام مدیریت پسماند و ناکارآمدی مدیریت محیطی است و آن‌ها را به محدوده‌های اولویت‌دار مداخله‌گری جبرانی تبدیل می‌کند. نواحی میدان تیر، ناصرخسرو و میدان کیو (۲/۷۹ تا ۲/۹۶) وضعیتی میانی و شکننده دارند؛ اگرچه از حداقلی از خدمات محیطی برخوردارند، اما ناپیوستگی فضایی و کیفیت نابرابر این خدمات، آن‌ها را در مرحله‌ای انتقالی میان محرومیت و مطلوبیت نسبی قرار داده که بدون اقدام پیشگیرانه، مستعد افت کیفیت است. در مقابل، نواحی گل‌دشت شرقی، شیرخوارگاه و قاضی‌آباد (میانگین ۳/۰۵) مطلوب‌ترین وضعیت را از حیث پوشش سبز، کیفیت پسماند و شرایط محیط سکونت دارند و فقط نیازمند حفاظت و تثبیت کیفیت‌اند؛ بنابراین، سیاست‌گذاری محیطی باید از رویکرد یکسان‌نگر فاصله گرفته و بر اولویت‌بندی فضایی مبتنی باشد: اقدامات جبرانی برای نواحی کم‌برخوردار، ارتقای و پیشگیرانه برای نواحی میانی و حفاظتی برای نواحی مساعد.

جدول ۷. آزمون توکی (Tukey test) برای طبقه‌بندی شاخص زیست‌محیطی شهر شاد.

شاخص زیست محیطی							
معناداری در سطح $\alpha = 0.05$					تعداد توزیع پرسش نامه	کد ناحیه	نام ناحیه
۵	۴	۳	۲	۱			
				۲/۵۳۵۹	۵۸	۱۱	۱۰۷ هکتاری
				۲/۵۷۶۹	۳۹	۸	آزادگان
			۲/۷۷۱۴	۲/۷۷۱۴	۶۸	۶	حسین آباد
			۲/۷۹۱۷	۲/۷۹۱۷	۴۴	۷	میدان تیر
			۲/۹۱۱۸		۳۵	۱۵	ناصر خسرو
		۲/۹۶۸۵	۲/۹۶۸۵		۳۷	۱۲	میدان کیو
	۳/۰۵۷۳	۳/۰۵۷۳	۳/۰۵۷۳		۴۸	۲۱	گلدشت شرقی
	۳/۲۶۶۱	۳/۲۶۶۱			۳۱	۶	شیرخوارگاه
	۳/۳۵۶۳				۴۰	۱۸	قاضی آباد
	۰/۰۷۵	۰/۰۷۷	۰/۱۰۵	۰/۲۱۳	Sig		

جدول (۸) با طبقه‌بندی نواحی خرم‌آباد در سطوح پنج‌گانه نشان‌دهنده نابرابری فضایی و توزیع نامتوازن فرصت‌های معیشتی در سطح شهر است؛ بررسی نتایج پژوهش نشان می‌دهد که نواحی ۱۰۷ هکتاری، آزادگان، حسین‌آباد و میدان تیر در پایین سطح اقتصادی جای دارند. این امر حاکی از آن است که این نواحی نسبت به سایر بخش‌های شهر از وضعیت اقتصادی ضعیف‌تری برخوردار بوده و دسترسی کمتری به فرصت‌های اقتصادی، سطح درآمد بالاتر و شرایط اشتغال مناسب‌تر را دارند. در سطح دوم، نواحی ناصرخسرو و گلدشت شرقی قرار گرفته‌اند. این نواحی هرچند نسبت به نواحی سطح یک از موقعیت بهتری برخوردارند، اما از شرایط اقتصادی میان رده در مقایسه با میانگین شهری برخوردار هستند. در کل این نواحی نه در گروه برخوردار قرار می‌گیرند و نه در زمره نواحی محروم، بلکه شرایطی متوسط را تجربه می‌کنند؛ که این امر می‌تواند منوط به محدودیت در فرصت‌های شغلی،

درآمد پایین تر و کمبود زیرساخت‌های اقتصادی باشد. همچنین نواحی قاضی آباد، میدان کیو و شیرخوارگاه در بالاترین سطح اقتصادی (طبقه ۵) قرار دارند. این نواحی با بیشترین میزان بهره‌مندی اقتصادی مواجه‌اند و بهبودی آشکار در شاخص‌های اقتصادی در آنها مشهود است. در نهایت جمع‌بندی تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که شهر خرم‌آباد از نظر شاخص‌های اقتصادی با ناهمگونی و نابرابری فضایی قابل ملاحظه‌ای مواجه است. وجود نواحی برخوردار در کنار نواحی محروم و متوسط بیانگر آن است که توزیع فرصت‌های اقتصادی و امکانات معیشتی در سطح شهر به‌طور متوازن صورت نگرفته است. چنین وضعیتی می‌تواند پیامدهای اجتماعی و فضایی متعددی از جمله افزایش شکاف طبقاتی، شکل‌گیری الگوهای نابرابری اجتماعی- فضایی در سطح شهر به دنبال داشته باشد. از این‌رو، اتخاذ سیاست‌های شهری مبتنی بر توسعه متوازن و عدالت فضایی به‌منظور کاهش محرومیت اقتصادی در نواحی کمتر برخوردار ضرورت دارد.

جدول ۸. آزمون توکی (Tukey test) برای طبقه‌بندی شاخص اقتصادی شهر شاد.

شاخص اقتصادی							
معناداری در سطح آلفا = ۰/۰۵					تعداد توزیع پرسش‌نامه	کد ناحیه	نام ناحیه
۵	۴	۳	۲	۱			
				۲/۲۴۷۱	۵۸	۱۱	۱۰۷ هکتاری
			۲/۴۷۰۱	۲/۴۷۰۱	۳۹	۸	آزادگان
		۲/۶۰۱۴	۲/۶۰۱۴		۶۸	۱۹	حسین‌آباد
		۲/۶۸۵۶	۲/۶۸۵۶		۴۴	۷	میدان تیر
	۲/۸۵۴۸	۲/۸۵۴۸			۳۵	۱۵	ناصرخسرو
	۲/۸۹۳۴	۲/۸۹۳۴			۴۸	۲۱	گلدشت شرقی
	۲/۹۰۰۰	۲/۹۰۰۰			۴۰	۱۸	قاضی‌آباد
	۲/۹۴۱۰	۲/۹۴۱۰			۳۷	۱۲	میدان کیو
۳/۱۲۳	۳/۱۲۳				۳۱	۶	شیرخوارگاه
	-/۲۵۷	-/۰۵۳	-/۵۶۷	-/۵۱۹	Sig		

بر اساس یافته‌های جدول (۹)، نواحی حسین‌آباد، ۱۰۷ هکتاری، آزادگان، میدان تیر و ناصرخسرو در طبقه نخست قرار گرفته‌اند. در تحلیل اینکه چرا مناطق محروم و متوسط از امنیت بیشتری برخوردار هستند باید گفت که تراکم و پویایی بالاتر در محله‌های متوسط و فقیر، حضور بیشتر افراد در فضاهای عمومی را به همراه دارد که خود نوعی بازدارندگی در برابر جرم ایجاد می‌کند. علاوه بر این باید چنین اظهار نظر کرد که در نواحی فقیرنشین معمولاً به دلایلی مانند سرمایه اجتماعی، روابط همسایگی و تعاملات اجتماعی بالا و همچنین ویژگی‌هایی مانند تراکم جمعیتی و حضور بیشتر در فضاهای عمومی، امنیت و نظارت اجتماعی به‌طور نسبی بیشتر است و ساکنان این نواحی سطح بالاتری از اطمینان، امنیت و آسودگی روانی را در محیط زندگی خود تجربه می‌کنند. همان‌طور که مشخص است نواحی شیرخوارگاه، میدان کیو، گلدشت شرقی و قاضی آباد از سطح امنیتی پایین‌تری برخوردار هستند. در این رابطه باید این چنین اظهار نظر کرد که در مناطق ثروتمند نشین، خانه‌های ویلایی و خیابان‌های خلوت، حضور رهگذران و نظارت اجتماعی را کاهش می‌دهد و امکان ارتکاب جرم را بیشتر می‌سازد. همچنین مطالعات نشان داده‌اند که در محلات مرفه، آستانه تحمل نسبت به تخلفات پایین است و حتی جرائم خرد یا مزاحمت‌های کوچک به عنوان ناامنی تلقی و گزارش می‌شوند (Walklate, 2018). در نهایت باید گفت که مناطق ثروتمند به دلیل دارا بودن منازل لوکس، خودروهای گران‌قیمت و کالاهای ارزشمند، جذابیت بالایی برای مجرمان دارند. همین امر موجب می‌شود سارقان یا باند‌های سازمان‌یافته بیشتر به این مناطق جذب شوند؛ بنابراین این مناطق به رغم برخورداری از زیرساخت‌های حفاظتی، بیشتر در معرض سرقت‌های خرد و کلان هستند. علاوه بر این در مناطق ثروتمند و مرفه نشین سبک زندگی فردگرایانه و پراکندگی اجتماعی بیشتر است و همسایه‌ها کمتر در امور یکدیگر مداخله می‌کنند. این فقدان نظارت اجتماعی می‌تواند فرصت ارتکاب جرم را افزایش دهد. در نهایت باید گفت که در محله‌های ثروتمند، سطح توقع شهروندان نسبت به امنیت بالاست؛ و کوچک‌ترین جرائم یا مزاحمت به سرعت به عنوان ناامنی تلقی می‌گردد. به‌طور کلی، یافته‌های جدول نشان می‌دهد که شهر خرم‌آباد با ناهمگونی و نابرابری فضایی در توزیع شاخص امنیت مواجه است. برخی نواحی فقیرنشین مانند حسین‌آباد، ۱۰۷ هکتاری و آزادگان از شرایط امنیتی مناسب‌تری برخوردارند، درحالی‌که نواحی‌ای مانند

قاضی آباد، گل دشت شرقی، شیرخوارگاه و کیو با ضعف جدی در شاخص‌های امنیتی مواجه‌اند. این شکاف امنیتی نه تنها می‌تواند موجب افزایش احساس ناامنی و کاهش کیفیت زندگی در میان ساکنان نواحی محروم شود، بلکه در بلندمدت احتمال شکل‌گیری تبعیض فضایی، کاهش انسجام اجتماعی و افزایش مهاجرت درون‌شهری را به همراه خواهد داشت. از این رو، اتخاذ سیاست‌های عدالت محور و برنامه‌ریزی شهری مبتنی بر تقویت زیرساخت‌های امنیتی و افزایش سرمایه اجتماعی در نواحی مختلف، ضرورتی اساسی برای ارتقای شادی و رفاه اجتماعی در سطح کل شهر محسوب می‌شود.

جدول ۹. آزمون توکی (Tukey test) برای طبقه‌بندی شاخص امنیتی شهر شاد.

امنیت							
معناداری در سطح آلفا = ۰/۰۵					تعداد توزیع پرسش‌نامه	کد ناحیه	نام ناحیه
۵	۴	۳	۲	۱			
				۲/۸۶۷۱	۶۸	۶	حسین آباد
				۲/۹۴۹۷	۵۸	۱۱	۱۰۷ هکتاری
				۲/۹۶۵۸	۳۹	۸	آزادگان
				۲/۹۷۵۴	۴۴	۷	میدان تیر
				۲/۹۷۳۸	۳۵	۱۵	ناصرخسرو
			۲/۹۹۵۸	۲/۹۹۵۸	۳۷	۶	شیر خوارگاه
			۳/۰۶۱۳	۳/۰۶۱۳	۳۷	۱۹	میدان کیو
		۳/۲۵۸۷	۳/۲۵۸۷		۴۸	۲۱	گلدشت شرقی
		۳/۳۷۹۲			۴۰	۱۸	قاضی آباد
		۰/۹۱۳	۰/۳۹۳	۰/۴۱۷	Sig		

تحلیل فرضیه سوم پژوهش

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد سطح شادی اجتماعی ساکنان خرم‌آباد با جایگاه اقتصادی-اجتماعی نواحی رابطه‌ای مستقیم و معنادار دارد؛ به این معنا که هرچه ناحیه از موقعیت فروبرخوردار به سمت فرابرخوردار حرکت می‌کند، سطح شادی اجتماعی نیز

افزایش می‌یابد. این الگو بیانگر آن است که شادی در شهر صرفاً یک متغیر فردی یا روان‌شناختی نیست، بلکه بازتابی از شرایط ساختاری و فضایی محل سکونت است. نواحی کم‌برخوردار به دلیل محدودیت در دسترسی به خدمات، کیفیت پایین‌تر محیط زندگی، ضعف زیرساخت‌ها و سرمایه اجتماعی کمتر، زمینه مساعدی برای تجربه شادی فراهم نمی‌کنند؛ در مقابل، نواحی برخوردارتر به واسطه برخورداری بیشتر از امکانات شهری، امنیت، تعاملات اجتماعی مؤثرتر و کیفیت بهتر محیطی، بستر مناسب‌تری برای ارتقای رضایت از زندگی و احساس شادی ایجاد می‌کنند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که شادی اجتماعی در خرم‌آباد به‌طور معناداری تحت تأثیر نابرابری‌های فضایی و توزیع نامتوازن فرصت‌ها قرار دارد و تحقق شهری شاد مستلزم سیاست‌های عدالت‌محور در کاهش شکاف میان نواحی مختلف است.

شکل ۴. پهنه بندی شاخص های شادی شهری در خرم آباد (منبع: نویسندگان)

بحث و نتیجه‌گیری

شادی شهری پدیده‌ای چندبعدی است که از کنار هم قرار گرفتن عوامل کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی شهر به وجود می‌آید و نمی‌توان آن را تنها به حالات روان‌شناختی فردی محدود کرد. در چارچوب نظریه‌های انتقادی فضا، شادی نه فقط یک وضعیت ذهنی، بلکه پدیده‌ای است که در جامعه و فضا ساخته می‌شود و از طریق توزیع نابرابر منابع، خدمات و فرصت‌ها در فضای شهری به وجود آمده و بازتولید می‌شود. از این منظر، نابرابری فضایی شادی در شهر خرم‌آباد را باید نه یک واقعیت طبیعی و از پیش تعیین‌شده، بلکه حاصل روش کار سازوکارهای اجتماعی-اقتصادی و تصمیمات برنامه‌ریزی دانست که به شکل‌گیری شهری ناهمگون از نظر فرصت‌های تجربه زندگی مطلوب انجامیده است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که میان شادی و پایگاه اجتماعی-اقتصادی شهروندان، یعنی درآمد، اشتغال و تحصیلات، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و در این میان درآمد اثرگذارترین عامل است. این نتیجه چندان دور از انتظار نیست؛ زیرا درآمد به فرد امکان می‌دهد تا دامنه انتخاب‌هایش را گسترش دهد، زندگی مطلوب‌تری برای خود فراهم کند و به مسکن مناسب، سلامت، امنیت و مشارکت اجتماعی دسترسی بیشتری پیدا کند. با این حال، نباید نقش درآمد را مطلق در نظر گرفت؛ در شهرهای میانه اندام و جوامع در حال گذار، زمانی که درآمد بر سایر عوامل سایه می‌اندازد، اغلب نشانه آن است که بخش بزرگی از شهروندان هنوز به امنیت اقتصادی نرسیده‌اند و تا وقتی زندگی روزمره آدم‌ها زیر فشار مالی قرار دارد، طبیعی است که درآمد بیش از هر چیز دیگری تعیین‌کننده باشد، نه آنکه ذاتاً مهم‌ترین عامل شادی به شمار رود. از آن سو، کمتر بودن نقش تحصیلات نیز به معنای بی‌اهمیت بودن آن نیست؛ زیرا در بازار کاری که فرصت‌ها به‌طور برابر توزیع نشده‌اند، تحصیلات بالاتر گاه توقعات را بالا می‌برد و وقتی این توقعات برآورده نمی‌شود، حس محرومیت نسبی در فرد تقویت می‌شود و همین موضوع می‌تواند اثر مستقیم آن بر شادی را کم کند. اشتغال نیز از دو راه بر شادی اثر می‌گذارد؛ از یکسو به فرد امنیت اقتصادی می‌بخشد و از سوی دیگر هویت اجتماعی و احساس تعلق را در او تقویت می‌کند و همین پیوند میان کار و زندگی اجتماعی است که رابطه معنادار اشتغال با شادکامی شهروندان را توجیه می‌کند.

تحلیل واریانس یک‌طرفه نشان داد پراکندگی فضایی شادی اجتماعی در شهر خرم‌آباد ناهمگن است و تفاوت‌های آماری معناداری میان نواحی مختلف وجود دارد؛ اما این ناهمگونی را نباید صرفاً یک یافته آماری در نظر گرفت؛ بلکه بازتابی از اثرات محله است که در آن ویژگی‌های ترکیبی ساکنان و ویژگی‌های محیط، از جمله کیفیت کالبدی، دسترسی به خدمات، امنیت و سرمایه اجتماعی، به‌صورت روی هم جمع شده بر تجربه شادی اثر می‌گذارند. اثرات محله تنها بازتاب ترکیب اجتماعی نواحی نیست، بلکه محیط محله به‌مثابه بستری مستقل، رفتارها، فرصت‌ها و برداشت‌های ساکنان را شکل می‌دهد. از این رو، تفاوت مشاهده‌شده میان نواحی خرم‌آباد را می‌توان حاصل توأمان ویژگی‌های ساکنان و ویژگی‌های محیط دانست؛ امری که تشخیص دقیق آن نیازمند به‌کارگیری مدل‌های چندسطحی است و می‌تواند افق پژوهش‌های آینده باشد.

تحلیل تطبیقی نواحی نیز از شکل‌گیری الگویی مشخص و نظام‌مند از پهنه‌بندی فضایی شادی در خرم‌آباد حکایت دارد؛ به‌گونه‌ای که نواحی در طیفی از کم‌برخوردار تا برخوردار و فرا برخوردار از شاخص‌های شادی اجتماعی قرار می‌گیرند. این الگو را می‌توان در چارچوب نظریه تولید فضای شهری و مفهوم عدالت فضایی توضیح داد؛ به این معنا که فضای شهری خرم‌آباد محصول انباشت

تاریخی مزیت‌ها و محرومیت‌هاست و نابرابری در یک ناحیه، از طریق روش کار انباشت تدریجی، زمینه بازتولید نابرابری را در طول زمان فراهم می‌آورد. به بیان دیگر، الگوی پهنه‌بندی شادی نه تصادفی است و نه صرفاً بازتاب انتخاب‌های فردی، بلکه حاصل چرخه‌های پیوسته سرمایه‌گذاری، خدمات‌رسانی و کیفیت محیطی است که برخی نواحی را در موقعیت مزیت نسبی و برخی دیگر را در موقعیت محرومیت تدریجی قرار داده است.

یافته‌های این پژوهش با نتایج مطالعات چنگ^۱ و همکاران (۲۰۲۴)، تینلی^۲ و همکاران (۲۰۲۵)، همسوست که دسترسی به زیرساخت‌های شهری، امنیت و فضاهای سبز را از عوامل مؤثر بر شادی شهری و سلامت روان معرفی کرده‌اند؛ همچنین با یافته‌های اورتگون-سانچز^۳ و همکاران (۲۰۲۵) درباره نقش ایمنی ترافیک، کیفیت پیاده‌روها و جاذبه‌های تفریحی در رفاه شهری و نیز با مطالعه سونگ^۴ (۲۰۲۶) درباره پایداری الگوهای مکانی شادی و نقش عواملی چون قیمت مسکن، درآمد، مصرف و آسایش محیطی همخوانی دارد. با این حال، تمایز پژوهش حاضر در آن است که با تلفیق تحلیل کمی چند روشی در بستر یک شهر متوسط ایرانی، نشان می‌دهد یافته‌های مبتنی بر زمینه‌های شهری کشورهای توسعه‌یافته تا حد قابل ملاحظه‌ای در بسترهای اجتماعی-اقتصادی متفاوت نیز اعتبار دارند؛ هرچند روش کار تحقق آنها به بستر و زمینه بستگی دارد و نمی‌توان آنها را بدون ملاحظات بومی به سیاست‌گذاری ترجمه کرد.

با این حال، تفسیر نتایج این پژوهش باید با احتیاط انجام شود؛ زیرا داده‌ها مقطعی و بر پایه گزارش خود اظهاری است و امکان نتیجه‌گیری درباره رابطه علت و معلولی وجود ندارد. همچنین نتایج به دست آمده در سطح ناحیه را نباید به‌طور مستقیم به تجربه فرد به فرد افراد تعمیم داد. با این حال، پیامد سیاستی یافته‌ها روشن است: ارتقای شادی شهری در خرم‌آباد به توزیع عادلانه‌تر منابع و خدمات، تقویت امنیت اقتصادی و شغلی و بهبود کیفیت محیطی محله‌ها نیاز دارد و سیاست‌گذاری شادی نباید به مداخلات نقطه‌ای محدود شود، بلکه باید با رویکردی یکپارچه و بر پایه عدالت، پیوند سیاست‌های اجتماعی-اقتصادی و کالبدی-فضایی را برقرار کند. در مجموع، شادی شهری در خرم‌آباد به پایگاه اجتماعی-اقتصادی و ساختار فضایی شهر وابسته است و نابرابری‌های فضایی در تجربه شادی، بازتاب شکاف‌های ساختاری در توزیع منابع و فرصت‌هاست؛ از این رو، گذار از شهر نابرابر به شهر شاد مستلزم بازاندیشی در شیوه‌های برنامه‌ریزی است که در آن عدالت فضایی به‌مثابه اصل راهنما عمل کند. پژوهش‌های آینده نیز می‌توانند با طراحی طولی، مدل‌های چند سطحی و روش‌های کیفی، معنای ذهنی شادی را در زندگی روزمره ساکنان نواحی مختلف بررسی کنند و زمینه شکل‌گیری نظریه‌های بومی شادی شهری را در ایران فراهم آورند.

مشارکت نویسندگان

بر اساس اعلام نویسندگان، همه آنان در تهیه و تنظیم این مقاله مشارکتی برابر داشته‌اند.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که این مقاله فاقد هرگونه تعارض منافع است.

سپاسگزاری

نویسندگان از شهروندان خرم‌آباد و داوران محترم مجله صمیمانه قدردانی می‌کنند.

Reference

- Arata, S., Sugiuchi, M., Yazawa, R., Funatsu, H., & Kawakubo, S. (2025). Effects of perceived office environment on the subjective well-being of workers: Insights from a structural equation modeling analysis. *Building and Environment*, 267, 112180. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2024.112180>
- AŞILIOĞLU, F., ÇAY, R. D., & ŞERMET, R. (2025). A Correlational Study of Physical Environment and Happiness. *Chinese Journal of Urban and Environmental Studies*, 2550008. <https://dx.doi.org/10.1142/S2345748125500083>

¹ - Cheng et al

² - Thinley

³ - Ortegon-Sanchez

⁴ - Song et al

- Al-Mesilini, S. Z. (2024). A Comparative Study of the Relationship Between Happiness and Reason in the Views of Socrates and Plato, with Emphasis on the Interpretation of Alexander of Aphrodisias and Abu Nasr al-Farabi. *Journal of Ecohumanism*, 3(8). <https://doi.org/10.62754/joe.v3i8.5436>
- Archie, A. (2015). Eudaimonia: Happiness and Priorities in Plato's Alcibiades Major and Plato's Apology (pp. 87–99). *Springer, Cham*. https://doi.org/10.1007/978-3-319-15269-1_6
- Azzopardi-Muscat, N., Brambilla, A., Caracci, F., & Capolongo, S. (2020). Synergies in design and health. The role of architects and urban health planners in tackling key contemporary public health challenges. *Acta Bio Medica: Atenei Parmensis*, 91(Suppl 3), 9. <https://doi.org/10.23750/abm.v91i3-S.9414>
- Aşıloğlu, Fatma, and Rukiye Duygu Çay. (2020). "Determination of Quality Criteria of Urban Pedestrian Spaces." *Architecture City and Environment*, 15(44): 1–25. <https://doi.org/10.5821/ace.15.44.9297>
- Battistoni, P., et al.(2023). Monitoring urban happiness through interactive chorems. *Sustainability*, 15 (11), 8733. doi:10.3390/su15118733
- Benabbou, R. and Lee, H., (2019). Exploring the evolution of urban emotions in the City of Seoul using social media information. *International journal of knowledge-based development*, 10 (3), 232–248. doi:10.1504/IJKBD.2019.103208
- Blanchflower DG (2021) Is happiness U-shaped everywhere? Age and subjective well-being in 145 countries. *J Popul Econ*. 34:575–624. <https://doi.org/10.1007/s00148-020-00797-z>
- Blanchflower DG, Bryson A (2024). The female happiness paradox. *J Popul Econ* 37:1–27. <https://doi.org/10.1007/s00148-024-00981-5>
- Bieda A, Hirschfeld G, Schönfeld P, Brailovskaia J, Lin M, Margraf J (2019). Happiness, life satisfaction and positive mental health: investigating reciprocal effects over four years in a Chinese student sample. *J Res Pers*. 78:198–209. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2018.11.012>
- Crotty, K.A., (2020). *Re: gen an alternative to occupying urban space*. Master thesis. University of Washington.
- Rando Cueto, D., Jambrino-Maldonado, C., Jiménez-Marín, G., & Iglesias-Sánchez, P. P. (2024). Exploring the domain of relationship between happiness management in organizations and the environment. *Management Decision*, 62(2), 740–764. <https://doi.org/10.1108/MD-11-2022-1495>
- Cheng, Y., Browning, M. H., Zhao, B., Qiu, B., Wang, H., & Zhang, J. (2024). How can urban green space be planned for a 'happy city'? Evidence from overhead-to eye-level green exposure metrics. *Landscape and urban planning*, 249, 105131. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2024.105131>
- Dastmalchian, A. (2022). Happiness and well-being in Muslim Scripture. In *Religious and Non-Religious Perspectives on Happiness and Wellbeing* (pp. 95–114). Routledge.<https://doi.org/10.4324/9781003045540-7>
- Enssle, F., & Kabisch, N. (2020). Urban green spaces for the social interaction, health and well-being of older people—An integrated view of urban ecosystem services and socio-environmental justice. *Environmental science & policy*, 109, https://ui.adsabs.harvard.edu/link_gateway/2020ESPol.109...36E/doi:10.1016/j.envsci.2020.04.008
- Elfida, D., Wilman D, Mansoor, W., Noor Milla, M., & Takwin, B. (2022). Pemaknaan Pengalaman Bahagia pada Orang Islam. *Psymphatic*, 8(2), 165–182. <https://doi.org/10.15575/psy.v8i2.12496>
- Fisher CD (2010) Happiness at work. *Int J Manag Rev* 12:384–412. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2370.2009.00270.x>
- Grabowska, I., Antczak, R., Zwierzchowski, J., & Panek, T. (2021). Individual quality of life and the environment—towards a concept of livable areas for persons with disabilities in Poland. *BMC Public Health*, 21(1), 1–15. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-10797-7>
- Gavin, J. H., & Mason, R. O. (2004). The virtuous organization: The value of happiness in the workplace. *Organizational Dynamics*, 33(4), 379–392. doi:http://dx.doi.org/10.1016/j.orgdyn.2004.09.005
- Guerce M, Hauff S, Gilardi S (2022) High performance work practices and their associations with health, happiness and relational well-being: are there any tradeoffs? *Int J Hum Resour Manag*. 33:329–359. <https://doi.org/10.1080/09585192.2019.1695647>
- Haybron, D. M. (2020). Happiness. In E. N. Zalta (Ed.), *Stanford encyclopedia of philosophy* (Summer 2020 edition). Retrieved from <https://plato.stanford.edu/entries/happiness/>
- Höffken, O. (2025). Evolutionary Conditions of Happiness. *Journal of Happiness Studies*, 26(7), 120. <https://doi.org/10.1007/s10902-025-00927-y>

- ^{1A} Hematian, H. and Ranjbar, E., (2022). Evaluating urban public spaces from mental health point of view: comparing pedestrian and car-dominated streets. *Journal of transport & health*, 27, 101532. doi:10.1016/j.jth.2022.101532
- Helliwell JF, Layard R, Sachs DJ, Neve J-E, De Aknin LB, Wang S (2023). *World Happiness Report 2023*. <https://worldhappiness.report/ed/2023>
- Gevindhi, W. J., Dasanayaka, D. R. P. U., Dewappriya, N. P. R. D., Parinda, A. A. K., & Saliya, C. A. (2026). Exploring Disparities in Happiness Index; among Countries with Varied Income Levels. *International Journal of Community Well-Being*, 9(1), 10. <https://doi.org/10.1007/s42413-025-00288-7>
- Jones, R. E. (2010). *Virtue and Happiness in Plato's Euthydemus*. <https://shareok.org/handle/11244/318545>
- Khare, S., & Chatterjee, A. (2024). The relationship between urban built environment and happiness in Bhopal, India. *Environment, Development and Sustainability*, 26(8), 21487-21502. <https://doi.org/10.1007/s10668-023-03539-9>
- Kang J, Kim S (2022) Government spending news and surprise shocks: It's the timing and persistence. *J Macroecon*. <https://doi.org/10.1016/j.jmacro.2022.103446>
- Kakkar, G. (2022). Green Spaces and Happiness. *International Journal of Environmental Planning and Development*, 8(1), 34-41p. <http://dx.doi.org/10.1140/epjds/s13688-021-00278-7>
- Kwon, O. H., Hong, I., Yang, J., Wohn, D. Y., Jung, W. S., & Cha, M. (2021). Urban green space and happiness in developed countries. *EPJ data science*, 10(1), 28. DOI <https://doi.org/10.1140/epjds/s13688-021-00278-7>
- Knight J, Gunatilaka R (2022). Income inequality and happiness: which inequalities matter in China? *China Econ Rev*. <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2022.101765>
- Liu N, Zhong Q (2023). The impact of sports participation on individuals' subjective well-being: the mediating role of class identity and health. *Humanit Soc Sci Commun*. 10:1–9. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02064-4>
- Lotfi, Y. A., Refaat, M., El Attar, M., & Salam, A. A. (2020). Vertical gardens as a restorative tool in urban spaces of New Cairo. *Ain Shams Engineering Journal*, 11(3), 839-848. <http://dx.doi.org/10.1016/j.asej.2019.12.004>
- Lai, S., & Deal, B. (2023). Parks, green space, and happiness: a spatially specific sentiment analysis using microblogs in Shanghai, China. *Sustainability*, 15(1), 146. <http://dx.doi.org/10.3390/su15010146>
- Liu S, Netzer N (2023) Happy times: measuring happiness using response times. *Am Econ Rev* 113:3289–3322. <https://doi.org/10.1257/aer.2021.1051>
- Li F, Zhou T (2020). Effects of objective and subjective environmental pollution on well-being in urban China: a structural equation model approach. *Soc Sci Med*. 249:112859. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.112859>
- Luo, S. (2019). Happiness and the Good Life: A Classical Confucian Perspective. *Dao-a Journal of Comparative Philosophy*, 18(1), 41–58. <https://doi.org/10.1007/S11712-018-9640-8>
- Lin, R.FY., Xiong, L., Tseng, J. J., Yun, C. (2026). Residents' Happiness in the Top Three Chinese Urban Agglomerations by Text Mining and Econometric Models. In: Auer, M.E., Yue, X. (eds) Proceedings of the 2nd International Conference on Intelligent Optimization and Big Data Management (IOBDM2025). IOBDM 2025. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 1686. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-032-10400-7_22
- Montazeri, A., Mohammadi, S., Tavousi, M., Haeri-Mehrizi, A., Sadighi, J., Farzadi, F., ... & Kermani, R. M. (2025). Socio-demographic factors of happiness among young adults in Iran. *Scientific Reports*, 15(1), 15590. <https://doi.org/10.1038/s41598-025-00358-y>
- Mueller, N., Rojas-Rueda, D., Khreis, H., Cirach, M., Andrés, D., Ballester, J., ... & Nieuwenhuijsen, M. (2020). Changing the urban design of cities for health: The superblock model. *Environment International*, 134, 105132. <https://doi.org/10.1016/j.envint.2019.105132>
- MINTZ, Keren Kaplan, et al. See or be? Contact with nature and well-being during COVID-19 lockdown. *Journal of environmental psychology*, 2021, 78: 101714. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2021.101714>
- Misra, G., Pandey, N. M., & Mishra, V. (2024). Indigenous Perspectives on Happiness: Insights from Indian Traditions (pp. 315–328). *Springer Nature*. https://doi.org/10.1007/978-3-031-46349-5_18
- Nefrindo, O., & Koli, Y. M. (2023). Filsafat Taoisme. *Divinitas Jurnal Filsafat dan Teologi Kontekstual*, 1(2), 191-202. <https://doi.org/10.24071/div.v1i2.6814>

- Karraker A, Sicinski K, Moynihan D (2017). Your face is your fortune: Does adolescent attractiveness predict intimate relationships later in life? *J Gerontol Ser B Psychol Sci Soc Sci* 72:187–199. <https://doi.org/10.1093/GERONB/GBV112>
- Novak, L., & Kiknadze, N. (2024). Does the good life feel good? The role of positive emotion in competing conceptions of the good life. *Frontiers in Psychology*, 15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1425415>
- Ortegon-Sanchez, A., Dowling, L., Arthurs-Hartnett, S., Christie, N., & McEachan, R. R. (2025). Children's happiness and the school route: Linking perceptions of the built environment to wellbeing. *Journal of Transport & Health*, 42, 102034. <https://doi.org/10.1016/j.jth.2025.102034>
- Positive Psychology and Hinduism (pp. 195–209). (2022). *Springer eBooks*. https://doi.org/10.1007/978-3-031-10274-5_13
- Perez-Truglia R (2020). The effects of income transparency on well-being: Evidence from a natural experiment. *Am Econ Rev*, 110:1019–1054. <https://doi.org/10.1257/aer.20160256>
- Pattinasarany, I. R. I. (2024). Determinants of Happiness and Life Satisfaction in Four Asian Countries. In *Social Well-Being, Development, and Multiple Modernities in Asia* (pp. 175–204). Singapore: *Springer Nature Singapore*. https://doi.org/10.1007/978-981-97-3866-3_12
- Pavlova, O. S. (2022). The Islamic Concept of Happiness: Psychological Analysis. *Minbar. Islamskie Issledovaniâ*, 14(4), 923–950. <https://doi.org/10.31162/2618-9569-2021-14-4-923-950>
- Okulicz-Kozaryn, A., Quintero, L. M. M., & Mikhaeil, E. (2026). Happy Colombia, unhappy Bogota (urban-rural happiness gradient in Colombia). *Wellbeing, space and society*, 100382. <https://doi.org/10.1016/j.wss.2026.100382>
- Ruiz-Rodríguez R, Ortiz-de-Urbina-Criado M, Ravina-Ripoll R (2023). Neuroleadership: a new way for happiness management. *Humanit Soc Sci Commun*, 10:1–14. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01642-w>
- Ricard, M. (2014). A buddhist view of happiness. *The Journal of Law and Religion*, 29(1), 14–29. <https://doi.org/10.1017/JLR.2013.9>
- Song, X., Gong, S., Quan, Z., Jiang, W., Zhi, J., Hao, Z., & Wu, H. (2026). Spatiotemporal distribution pattern and mechanism analysis of city-level happiness based on facial cognition in China: An age difference perspective. *Cities*, 168, 106469. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2025.106469>
- Stephoe A (2019). Happiness and health. *Annu Rev Public Health* 40:339–359. <https://doi.org/10.1146/annurev-publhealth-040218-044150>
- Samavati, S., & Veenhoven, R. (2024). Happiness in urban environments: what we know and don't know yet. *Journal of housing and the built environment*, 39(3), 1649–1707. <https://doi.org/10.1007/s10901-024-10119-4>
- Sadeghpour, F., et al. (2024). Streets and stress: a pilot study on how quality and design of streets impacts on urban stress. *HERD: Health environments research & design journal*, 17 (1), 224–248. [doi:10.1177/19375867231200584](https://doi.org/10.1177/19375867231200584)
- Syamili, M. S., Takala, T., Korrensalo, A., & Tuuttila, E. S. (2023). Happiness in urban green spaces: A systematic review. *Urban*. 128042. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ufug.2023.128042>
- Somarriba Arechavala N, Zarzosa Espina P, López Pastor AT (2022). The importance of the neighbourhood environment and social capital for happiness in a vulnerable district: the case of the Pajarillos District in Spain. *J Happiness Stud*, 23:1941–1965. <https://doi.org/10.1007/s10902-021-00479-x>
- Sihvola, J. (2008). Happiness in https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/25774/03_Sihvola_2008_3.pdf
- Sugirtharajah, S. (2022). Understanding happiness (pp. 149–166). *Routledge eBooks*. <https://doi.org/10.4324/9781003045540-10>
- Sadretdinova, V. R. (2022). Happiness and well-being from a Daoist perspective (pp. 130–148). *Routledge eBooks*. <https://doi.org/10.4324/9781003045540-9>
- Setyariza, N. A., Kusumawardani, I., Widayati, S., Handayani, Y., & Kasori, K. (2024). Analisis Konsep Kebahagiaan dalam Pandangan Filsafat Islam. *Tsaqofah*. <https://doi.org/10.58578/tsaqofah.v4i1.2628>
- Singh, S. (2012). Indian Perspective on Happiness. *Indian Journal of Positive Psychology*, 3(4), 452–454. <https://doi.org/10.15614/IJPP/2012/V3I4/53373>
- Suchday, S., Singh, K., Pavri, R., & Myszkowski, N. (2024). Exploring the elicitors of happiness in India. *Psychological Studies*, 69(3), 307–318. <https://doi.org/10.1007/s12646-024-00797-z>
- Thinley, P., Steinmetz-Weiss, C., & Phuntsho, J. (2025). How happy is your neighbourhood? A case study of neighbourhoods of Thimphu City. *Cities*, 162, 105965. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2025.105965>

- Y. Toger, M., Kourtit, K., & Nijkamp, P. (2021). From the guest editors: happy and healthy cities. *Sustainability*, 13(22), 12817. https://doi.org/10.3390/su132212817?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
- Tonne, C., Adair, L., Adlakha, D., Anguelovski, I., Belesova, K., Berger, M., ... & Adli, M. (2021). Defining pathways to healthy sustainable urban development. *Environment International*, 146, 106236. <https://doi.org/10.1016/j.envint.2020.106236>
- Thondoo, M., Goel, R., Tatah, L., Naraynen, N., Woodcock, J., & Nieuwenhuijsen, M. (2022). The built environment and health in low-and middle-income countries: a review on quantitative health impact assessments. *Current environmental health reports*, 9(1), 90-103. <https://link.springer.com/article/10.1007%2F40572-021-00324-6>
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2019). World Urbanization Prospects: *The 2018 Revision (ST/ESA/SER.A/420)*. New York: United Nations.
85. Veenhoven, R. (2016). Quality of life and happiness: Concepts and measures. Chapters. In L. Bruni & P. L. Porta (Eds.), *Handbook of Research Methods and Applications in Happiness and Quality of Life*, chapter, 14 (pp. 309–333). Edward Elgar Publishing. https://ideas.repec.org/h/elg/eechap/15606_14.html
- Veenhoven, R. (2021). Livability Theory. In: Filomena Maggino (Ed.) *Encyclopedia of Quality of Life and Wellbeing Research* 2nd edition, *Springer Nature*. https://doi.org/10.1007/978-3-319-69909-7_1669-2
- Ha Vinh, T. (2023). Happiness: Developing skills for meditation. In *Handbook of happiness: Reflections and praxis from around the world* (pp. 383-415). Singapore: *Springer Nature Singapore*. https://doi.org/10.1007/978-981-99-2637-4_17
- Walklate, S. (2018). *Criminology: The basics*. Routledge.
- Weijss-Perrée, M., Dane, G., and van den Berg, P., (2020). Analyzing the relationships between citizens' emotions and their momentary satisfaction in urban public spaces. *Sustainability*, 12 (19), 7921. [doi:10.3390/su12197921](https://doi.org/10.3390/su12197921)
- Wiliasih, R., Siregar, H., Irawan, T., & Beik, I. S. (2024). Happiness in Islam and Influencing Factors (SLR Approach). *Journal Al-Muzaraah'ah*, 12(1), 137–157. <https://doi.org/10.29244/jam.12.1.137-157>
- Xu F, Luo XL, Zhou D (2022). Air pollution, residents' happiness, and environmental regulation: evidence from China. *Environ Sci Pollut Res*, 29:64665–64679. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-20233-x>
- Xu, Y. (2025). The Guiding Significance of the Happiness Concept of Ancient Greek Philosophers (Plato, Aristotle, Socrates, etc.) for Modern Citizen Life. *International Journal of Education and Humanities*, 18(1), 241–245. <https://doi.org/10.54097/ijeh.v4i1.131>
- Yuan L, Shin K, Managi S (2018). Subjective well-being and environmental quality: the impact of air pollution and green coverage in China. *Ecol Econ*. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2018.04.033>
- Yang S, Lu J, Feng D, Liu F (2023). Can government-led civilized city construction promote green innovation? Evidence from China. *Environ Sci Pollut Res*, 30:81783–81800. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-20487-5>
- Zhu, P., Hu, Y., & Zhang, N. (2024). How does civilization promote happiness? Insights from the Civilized Cities Program in China. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1), 1-18. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-03539-8>
- Zuo, H, Li, S, Ge, Z, Chen, J (2023). The impact of education on relative poverty and its intergenerational transmission—Causal identification based on the Compulsory Education Law. *China Econ Rev*. <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2023.102071>
- Zhou Y, Huang X, Shen Y, Tian L (2023) Does targeted poverty alleviation policy lead to happy life? Evidence from rural China. *China Econ Rev*. <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2023.102037>
- Zheng, Y., Chen, X., Zhang, M., Zhu, R., & Jin, Y. (2026). Darker nights, happier lives? The impact of urban green space night-time accessibility on residents' subjective happiness: A case study of the main urban area of Hangzhou. *Cities*, 169, 106510. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2025.106510>
- Zhou, Y. (2022). A Study on the Contemporary Educational Value of the Confucian Concept of Happiness. *International Journal of Education and Humanities*, 4(1), 41–42. <https://doi.org/10.54097/ijeh.v4i1.131>